

‘Hof wil zich niet branden aan Europese kwesties’

Commentaar op ESM-uitspraak van Bundesverfassungsgericht

Achtergrond - 12 september 2012

De uitspraak van het Constitutioneel Hof over het euronoodfonds ESM is zwak. Dat zegt Tilman Mayer, politicoloog aan de universiteit van Bonn. Het Hof keurde het ESM goed met de beperking dat Duitsland er niet meer dan 190 miljard euro aan mag bijdragen. Het lijkt erop dat de Duitse rechters zich niet aan gevoelige Europese kwesties willen branden. “Het Hof heeft de neiging zich steeds meer uit Europese aangelegenheden terug te trekken uit angst iets verkeerd te doen.”

De instemming van het Bundesverfassungsgericht (BVG) met het ESM is geen verrassing. Van tevoren hadden veel politici en experts al gemeld een dergelijk besluit te verwachten. Verrassend is wel dat het Hof zo weinig restricties stelt aan het euronoodfonds, zegt Mayer. Dat maakt het oordeel volgens hem zwak. “De restricties zijn redelijk onschuldig. Het is goed voor Europa dat Duitsland deze Europese ontwikkeling niet tegenhoudt. Maar de gevaren voor Duitsland blijven.”

Het Hof bepaalde vanmorgen dat het ESM niet in strijd is met de Duitse grondwet, als de bijdrage van Duitsland niet hoger wordt dan de afgesproken 190 miljard euro. Als het ESM meer geld van Duitsland wil, moeten Bondsdag en Bondsraad - de vertegenwoordiging van de deelstaten - daar opnieuw over beslissen. Op die manier vinden de rechters het budgetrecht van het parlement, dat de klagers tegen het noodfonds in gevaar zagen, gewaarborgd.

Gevaren

Tilman Mayer is [hoogleraar Politieke Theorie](#) aan de universiteit Bonn en voorzitter van de Deutsche Gesellschaft für Demographie. Tot 2010 was hij als fellow verbonden aan het Zentrum für Europäische Integrationsforschung in Bonn.

Dat Duitsland niet meer dan 190 miljard mag bijdragen aan het ESM is op zichzelf een goede zaak, zegt Mayer. “Daarmee wordt een deel van de angsten van de Duitsers weggenomen.” Toch hebben de klagers - Die Linke, een groep economieprofessoren en ruim 37.000 Duitse burgers - met deze uitspraak relatief weinig bereikt, aldus de politicoloog. Zij wilden een garantie dat de Duitse

bijdrage in het ESM niet oneindig kon oplopen. “Die 190 miljard euro is op zich al heel veel geld”, zegt Mayer. “Het bedrag dat Duitsland in 1990 aan de Sovjet-Unie betaalde om de Duitse eenwording mogelijk te maken, was ook heel hoog, maar lag ver onder de 190 miljard euro.”

Daarbij loopt Duitsland met deze uitspraak het gevaar dat het toch duurder wordt, zegt Mayer. Het Hof heeft nu niets gezegd over een transferunie. Dat landen met minder schulden mogelijk moeten opdraaien voor de landen met meer schulden noemt hij een preciaire situatie. “Als de Europese Centrale Bank een zelfstandige koers kan gaan varen, dan gaat dat in tegen de mogelijkheden van het Duitse parlement om betrokken te blijven. Je kunt zeggen dat het niet aan het Hof is om daar een uitspraak over te doen. Aan de andere kant had het Hof meer kunnen verlangen aan veiligheidsmaatregelen.”

Informatieplicht

Meer dan de helft van de Duitsers - 54 procent - hoopte dat het Constitutioneel Hof het ESM zou verbieden, bleek eerder deze week uit een peiling van YouGov. Toch blijft het aanzien van het Hof bij de Duitse bevolking na de ESM-uitspraak hoog, denkt Mayer. “Het is nog een beetje afwachten wat de commentaren in de Duitse media zijn en wat de reacties in Duitsland in Europa zijn. Die hebben invloed op hoe mensen naar het oordeel kijken. Maar je ziet nu al dat de beurzen verheugd reageren. Daar is de Duitse bevolking ook blij mee.”

Het euronoodfonds ESM is een volgens internationaal recht opgerichte organisatie, die apart staat van de Europese Unie. Het bestuur is de Raad van Gouverneurs, waarin onder anderen de 17 ministers van Financiën van de eurolanden zitting hebben.

Het BvG bepaalde ook dat het bestuur van het ESM verplicht is het Duitse parlement op de hoogte te stellen van zijn beslissingen. De bestuursleden van het ESM hebben geheimhoudingsplicht, maar dat mag niet indruisen tegen het recht van de Bondsdag geïnformeerd te worden en de uitgaven van het ESM te controleren, aldus het Constitutioneel Hof. Dat maakt de internationale onderhandelingspositie van de Duitse regering sterker, zegt Mayer, omdat het de betrokkenheid van het Duitse parlement garandeert. “Hoe dat in de praktijk uitpakt, is onduidelijk. Maar de Duitse regering kan zeggen: ‘We kunnen niet vrij beslissen, we zijn gebonden aan de beperkingen die het Hof ons heeft opgelegd.’”

Angst voor de wereldpers

In Nederland is de afgelopen weken veel aandacht besteed aan de invloed van het

Constitutioneel Hof op dit Europese beleid. Nederland kent geen rechter die wetgeving aan de grondwet kan toetsen, laat staan Europese regelgeving. Dat een Duitse rechter het ESM had kunnen stoppen, is voor veel Nederlanders een vreemde gewaarwording. Maar Mayer verwacht niet dat het Constitutioneel Hof zich binnenkort weer over zo'n belangrijke Europese zaak buigt. "De neiging om klachten die met Europa te maken hebben niet in behandeling te nemen, is groot bij het Hof. Het wil geen verkeerde beslissingen nemen."

Dat het Hof zich niet wil branden aan ingewikkelde Europese kwesties bleek ook al uit de motivatie bij het verzoek begin juli de uitspraak over het ESM uit te stellen naar vandaag. BVG-voorzitter Andreas Voßkuhle zei toen dat een 'nee' van het Hof betekent dat de wereldpers schrijft dat Duitsland de redding van de euro stopt, met alle gevolgen van dien. Dat is niet het signaal dat de rechters willen afgeven, aldus het Constitutioneel Hof.

Grondwetdiscussie

Desalniettemin kan het Hof de komende tijd toch weer bij verschillende Europese kwesties betrokken raken, aldus Mayer. Bijvoorbeeld als zou blijken dat het oordeel van vandaag praktisch niet uitvoerbaar is. "Als die 190 miljard niet genoeg zou zijn. Dan krijg je daar weer een zaak over." Of als het gaat om de discussie over meer Europese politieke integratie. "Er zijn experts die menen dat die integratie de democratische orde van Duitsland substantieel in gevaar brengt. Daar zou dan een nieuwe Duitse grondwet voor moeten komen, die EU-compatibeler is." Al is dat volgens Mayer "een beetje een absurde discussie". Die verdergaande integratie is pas aan de orde als die discussie ook in andere Europese landen gevoerd wordt - en die zijn daar niet allemaal mee bezig, aldus Mayer. "Jullie in Nederland ook niet."

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel:

<https://duitslandinstituut.nl/artikel/2899/hof-wil-zich-niet-branden-aan-europese-kwesties>